

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 11/11 2021 om udviklingen i EU-samarbejdet.
(Redegørelse nr. R 8).

Udenrigsministeren (Jeppe Kofod):

INDLEDNING

Efter COVID-19 har der været fokus på at normalisere arbejdet i EU. Det er i vid udstrækning lykkedes, og lovgivningsprocessen er igen velfungerende. EU's indsats på vaccineområdet har resulteret i, at mere end 74 procent af alle voksne EU-borgere i dag er færdigvaccinerede. Der er vedtaget omfattende genopretningsplaner, der skal bringe EU-landenes økonomier på fode igen oven på COVID-19 og sætte gang i en ambitiøs grøn og digital omstilling. Endvidere har EU sat fokus på den fremtidige forsyningssikkerhed.

Den grønne dagsorden har også for alvor taget fart med vedtagelse af EU's klimalov og med fremlæggelse af en række forslag under Fit for 55-pakken til at indfri klimamålsætningerne.

EU har desuden kunnet skyde Konferencen om Europas fremtid i gang på Europadagen den 9. maj 2021. Demokratiske samtaler med udvalgte borgere og andre aktører fra hele EU bliver afholdt i efteråret og skal bidrage til at sætte kursen for EU's arbejde de kommende år.

Brexit-aftalen trådte endeligt i kraft i 2021. Storbritanniens udtræden af EU giver fortsat udfordringer, selvom EU har været velforberedt og løsningsorienteret ift. implementeringen af aftalegrundlaget.

Den følgende redegørelse giver en overordnet status på udviklingen i EU-samarbejdet for 2021. Formatet for redegørelsen tillader ikke en gennemgang af alle udviklingstræk i EU-samarbejdet. Der er fokus på begivenheder og temaer i samarbejdet, som også ventes at stå højt på dagsordenen i den kommende tid.

COVID-19 og EU-samarbejdet

Håndteringen af COVID-19 har været en af EU's hovedprioriteter i 2021. Medlemsstaterne og Kommissionen har sammen arbejdet hårdt for at styrke den europæiske vaccineudrulning og sikre tilstrækkeligt med vacciner. Resultatet er, at over 74 procent af alle voksne EU-borgere i dag er færdigvaccinerede.

Vaccineudrulningen har gjort det muligt for de enkelte medlemsstater og Kommissionen at forpligte sig til samlet at donere over en halv milliard vaccinedoser til udviklingslandene. Danmark har for nu forpligtet sig til at donere seks millioner vaccinedoser.

På rejseområdet er det europæiske coronapas blevet implementeret. Rådshenstillingerne om koordination af henholdsvis ydre og indre grænser er ændret to gange, og der er

fortsat fokus på øget EU-koordination af rejser internt i EU og indrejse fra tredjelande.

I 2021 har der også været fokus på øget samarbejde på sundhedsområdet med forhandling af forslaget til en styrkelse af Det Europæiske Lægemiddelagentur (EMA), Det Europæiske Center for Forebyggelse af og Kontrol med Sygdomme (ECDC) og de overordnede rammer for grænseoverskridende sundhedstrusler. Senest er der fremlagt forslag til at styrke pandemiberedskabet på sigt gennem oprettelse af en ny myndighed (*HERA*) under Kommissionen.

EU'S GENOPRETNINGSINSTRUMENT

EU's genopretningsinstrument på 750 mia. euro skal bidrage til at genstarte vækst og beskæftigelse i EU samt fremme den grønne omstilling og digitaliseringen. Den består af flere komponenter, hvor genopretningsfaciliteten udgør størstedelen. Faciliteten yder tilskud og frivillige lån til medlemsstaterne for op til 672,5 mia. euro frem mod 2026.

Fonden rummer et stort eksportpotentiale for dansk erhvervsliv, da en betydelig del af midlerne vil blive udmøntet inden for områder, hvor danske virksomheder er blandt de førende. Der er herunder krav om, at minimum 37 pct. af facilitetens midler skal fremme den grønne omstilling og 20 pct. digitaliseringen.

Hovedparten af midlerne tilgår lande i Syd- og Østeuropa, der traditionelt ikke hører til blandt Danmarks største samhandelspartnere. Genopretningsfonden udgør derfor en mulighed for at sikre fodfæste på nye markeder og kan være med til at styrke og øge dansk eksport på længere sigt. For at få udbetalt midler skal EU's medlemsstater udarbejde genopretningsplaner, hvor de redegør for specifikke tiltag, som deres andel af midler skal finansiere. Hovedparten af planerne er godkendt i Rådet, og de første udbud er igangsat. Regeringen har i godkendelsesprocessen bl.a. haft fokus på at sikre højt og reelt grønt indhold i planerne samt på retsstatsprincippet.

KONFERENCEN OM EU'S FREMTID

Konferencen om Europas fremtid blev officielt åbnet på Europadagen den 9. maj 2021, og første plenarmøde blev afholdt i juni. I begyndelsen af efteråret 2021 mødtes 800 udvalgte europæiske borgere til indledende drøftelser i de såkaldte europæiske borgerpaneler, der sammen med nationale borgerarrangementer udgør konferencens omdrejningspunkt. I Danmark har Europa-Nævnet bevilget 3,8 millioner kroner til afholdelse af yderligere 188 arrangementer over hele landet med tilknytning til konferencen.

Konferencen er en idékonference, som giver mulighed for en bredere drøftelse om EU's fremtid med inddragelse af borgere, nationale parlamentarer, arbejdsmarkedets parter og andre relevante aktører. Konferencen giver lejlighed til at drøfte spørgsmål i EU, der optager borgerne som for eksempel kli-

ma, migration, genopretning af europæisk økonomi, bekæmpelse af social dumping og skatteunddragelse samt mere tværgående spørgsmål som retsstatsprincippet og mere åbenhed i EU's beslutningsprocesser.

EU'S GRUNDLÆGGENDE VÆRDIER, HERUNDER RETSSTATSPRINCIPPET

I de senere år er der i visse medlemsstater sket en *bekymrende udvikling på retsstats- og værdiområdet*. Der er eksempler på, at domstoles uafhængighed er blevet undermineret, frie og pluralistiske medier begrænset, og mindretal stigmatiseret og diskrimineret. For *LGBTI*-personer har forholdene og udviklingen i visse medlemsstater givet anledning til betydelig kritik og affødt en række konkrete tiltag og initiativer med det formål at imødegå den problematiske udvikling. I enkelte medlemsstater er civilsamfundets råderum blevet væsentligt indskrænket. I det seneste år har *Kommissionen* derfor været særlig aktiv for at imødegå overtrædelsen af EU's grundlæggende værdier og *retsstatsprincippet*. Gennem økonomiske, retslige og politiske tiltag har Kommissionen sammen med en lang række af ligesindede medlemsstater, herunder Danmark lagt pres på de medlemsstater, der ikke efterlever EU's grundlæggende værdier og retsstatsprincippet.

I december 2020 blev *retsstatsmekanismen* vedtaget i forbindelse med MFF-aftalen for perioden 2021-2027. For første gang i EU's historie blev der således etableret en kobling mellem retsstatsprincippet og EU's budget. Det fremgår af forordningen, at det er op til Kommissionen at aktivere retsstatsmekanismen ved at foreslå foranstaltninger, som vedtages af Rådet. Retsstatsmekanismens aktivering afventer en afgørelse fra EU-Domstolen og færdiggørelsen af Kommissionens retningslinjer, som det følger af MFF-aftalen.

Rådet er fortsat i gang med den såkaldte *artikel 7-procedure* om overtrædelse af de grundlæggende værdier mod henholdsvis Polen og Ungarn. Danmark har sammen med ligesindede været blandt de mest aktive i et forsøg på at finde løsninger og i bestræbelserne på at fastholde emnet højt på Rådets dagsorden. Senest blev der gennemført en hørings-session af Polen og Ungarn i Rådet den 22. juni 2021, hvor Danmark udtrykte bekymring såvel som parathed til at fortsætte høringerne af de to lande under artikel 7-proceduren.

Sideløbende offentliggjorde Kommissionen den 20. juli 2021 den *anden årlige retsstatsrapport*. Rapporten redegør for retsstatsforholdene på tværs af EU samt i de enkelte medlemsstater på fire områder: Retssystemet, antikorruption, mediepluralisme og andre institutionelle spørgsmål. Retsstatsrapporten har til formål at monitorere efterlevelsen af retsstatsprincippet på tværs af EU's medlemsstater og i de enkelte medlemsstater for bedre at kunne identificere problematiske tendenser og forebygge, at de udvikler sig til deciderede problemer. I år konkluderede rapporten overordnet, at EU generelt består af robuste retsstater, men den pegede også på en række afgrænsede problemer i et antal lande og mere strukturelle problemer i særligt Polen og Ungarn.

Siden Kommissionen offentliggjorde sin første retsstatsrapport i 2020, er der blevet gennemført landespecifikke drøftelser af 10 medlemsstater, heriblandt Danmark. De landespecifikke drøftelser af de kommende fem medlemsstater forventes gennemført i Rådet den 23. november 2021. Senest har Kommissionen annonceret, at den kommende retsstatsrapport i 2022 vil indeholde anbefalinger.

MIGRATION OG SCHENGENSAMARBEJDET

Kommissionen præsenterede i september 2020 forslag til *en ny pagt om asyl og migration* for at effektivisere og styrke det fælles europæiske asyl- og migrationssystem. Forslaget indeholder blandt andet lovgivningsforslag om indførelse af screening og hasteprocedurer ved grænserne, forslag til ny forordning om asyl- og migrationsforvaltning, der bygger videre på Dublinregelsættet, samt forslag til en ny *solidaritetsmekanisme*. Forslagene er omfattet af det danske retsforbehold, men Danmark kan vælge senere at tilslutte sig visse af forslagene. Hidtil er der alene opnået enighed om vedtagelsen af forordningen om etablering af EU's Asylagentur, og forhandlingerne om de øvrige lovgivnings- og politiktiltag forventes derfor at fortsætte i 2022.

Det har især vist sig vanskeligt at nå til enighed om spørgsmålet om en ny solidaritetsmekanisme. Danmark har været fortalere for at indføre en fleksibel form for solidaritet som økonomisk støtte, hvorimod frontlinjestaterne har anført, at migrationspresset langs de forskellige ruter er uholdbart, og at obligatorisk omfordeling er en nødvendig løsning. Pagten adresserer i regeringens optik ikke i tilstrækkelig grad spørgsmålet om *incitamentet til irregulær migration*.

Danmark har i tråd med regeringens vision om et retfærdigt og humanitært asylsystem været fortalere for en styrkelse af *den eksterne dimension* i Pagten som et vigtigt led i forebyggelse af irregulær/illegal migration til EU. Der har været bred enighed om at styrke samarbejdet med tredjelande både i forhold til *indsatser i nærområderne* og langs transitruterne, men også samarbejdet om tilbagetagelse og reintegration. Der er også enighed om at færdiggøre handleplaner for skræddersyede migrationspartnerskaber med særligt udvalgte tredjelande, herunder Afghanistan.

En stor del af de eksterne indsatser på migrationsområdet bliver fra 2021 finansieret gennem EU's nye udviklingsinstrument (NDICI), hvor mindst 10 pct. skal anvendes til indsatser, som adresserer migration og tvungen fordrivelse. Kommissionen har i 2021 iværksat forberedelsen af de første flerårige programmer under NDICI. For Danmark har det været afgørende, at der sikres migrationsindsatser i de mest centrale oprindelseslande og lande langs migrationsruterne mod Europa, herunder de otte lande der laves migrationshandleplaner for. Derudover har Danmark tilkendegivet deltagelse i en række fælles europæiske indsatser (de såkaldte *Team Europe Initiativer*) med fokus på de mest centrale migrationsruter.

Fremadrettet forventes øget fokus på *tilbagesendelsesområdet*, bl.a. gennem udnævnelsen af EU's koordinator for tilbagesendelse samt udnævnelsen af Frontex' viceadministrerende direktør for tilbagesendelse. Der vil også løbende skulle opnås enighed om anvendelse af muligheden for at indføre visumrestriktioner over for lande, der ikke samarbejder om tilbagetagelse af egne statsborgere.

Kommissionen fremlagde i juni 2021 en ny strategi for reform af *Schengensamarbejdet*. Det er ifølge strategien afgørende at genoprette Schengenområdet som et område uden kontrol ved de indre grænser. Kommissionen vil inden udgangen af 2021 fremlægge forslag til reform af Schengen-grænsekodex, som bl.a. regulerer reglerne om intern grænsekontrol. En større gruppe medlemsstater, herunder Danmark, arbejder for bl.a. at håndtere sekundære bevægelser og opnå mere fleksible regler for genindførelse af midlertidig intern grænsekontrol. Sikringen af *EU's ydre grænser* vil også

blive forstærket gennem det nye mandat for det Europæiske Grænse- og Kystvagtsgentur (Frontex).

EU'S GRØNNE DAGSORDEN

EU's stats- og regeringsledere besluttede i december 2020 at øge EU's klimamål for reduktion af drivhusgasudledninger til mindst 55 pct. i 2030 på vejen mod klimaneutralitet i senest 2050. Aftalen blev herefter skrevet ind i EU's nye klimalov, der blev vedtaget i april 2021, og Kommissionen præsenterede den 14. juli 2021 lovgivningspakken »Fit for 55«. Lovpakken indeholder 13 lovforslag, der vil medføre en omfattende revision og udvikling af EU's klima- og energiregulering. Lovpakken lægger de konkrete spor til at opfylde EU's 2030-klimamål samt EU's mål om klimaneutralitet i senest 2050.

Forslagene i Fit for 55-pakken har forskellige formål, hvor nogle vil have direkte reduktionseffekt i forhold til dansk målopfyldelse, mens andre vil have indirekte effekt fx ved at reducere udflytning af drivhusgasudledninger eller øge omkostningseffektiviteten. Forhandlingerne om »Fit for 55« vil finde sted under slovensk og fransk formandskab og forventes også at løbe under det tjekkiske EU-formandskab i 2022.

Kommissionen har som en del af pakken foreslået en øget grad af CO₂-prissætning på tværs af sektorer gennem *et styrket kvotehandelssystem*, der foreslås udvidet til vejtransport og bygninger, som suppleres af væsentlig styrket sektorregulering. Derudover foreslår Kommissionen at øge EU's mål for vedvarende energi fra 32 pct. til 40 pct. samt EU's mål for energieffektiviseringer fra mindst 32,5 pct. til 36 pct. i 2030.

Kommissionen har også foreslået en såkaldt *CO₂-grænsetilpasningsmekanisme*. Forslaget skal medvirke til at undgå, at EU's klimaindsats fører til udflytning af CO₂-intensiv produktion til lande, der ikke prissætter udledninger af CO₂ på niveau med EU. Forslaget vil kunne medvirke til at øge motivationen for tredjelande til at øge deres klimamål. EU's klimadiplomati vil have en vigtig opgave i at sikre, at lande styrker deres kvotehandelssystemer og bringer dem på niveau med EU's.

For at undgå potentielle negative sociale konsekvenser af den grønne omstilling har Kommissionen fremlagt forslag om en social klimafond. Finansieringen af fonden er en del af pakken af *nye indtægter* til EU's budget, bl.a. provenu fra kvotehandelssystemet. Danmark arbejder for, at klimaudgifter i EU's langsigtede budget skal gå til opnåelse af EU's klimamål for 2030. Danmark arbejder derudover for, at nye indtægter, der ikke bruges i regi af EU's genopretningsplan, skal gå til at reducere nationale EU-bidrag.

Med Fit For 55-pakken fortsætter Kommissionen udrulningen af European Green Deal, som er EU's køreplan for EU's grønne omstilling frem mod 2030. Danmark har sat flere konkrete fingeraftryk, som fx højere ambitioner for vedvarende energi og energieffektivisering.

Fit for 55-pakken kan på flere områder bidrage til at realisere Danmarks meget ambitiøse mål om at *reducere CO₂-udledninger i 2030 med 70 pct.* på en mere omkostningseffektiv måde. Derudover rummer de konkrete anvisninger af vejen til at opnå en mindst 55 pct. reduktion i EU store muligheder for at øge den grønne danske eksport.

EU har også styrket den globale klimaindsats. Centralt for EU's internationale engagement er COP26-forhandlingerne, hvor EU har intensiveret kontakten til tredjelande op til topmødet. Herudover har EU's nye udviklingspolitiske instru-

ment »Global Europe« øremærket mindst 30 pct. af de 79,5 mia. EUR til klimarelaterede initiativer i perioden 2021-2027.

EU'S GENERELLE ØKONOMISKE POLITIK

EU's økonomiske politik har også i 2021 været præget af COVID-19. På baggrund af vaccineudrulningen og den gradvise ophævelse af restriktionerne samt tiltag på nationalt og EU-niveau til at understøtte vækst og beskæftigelse, forventer Kommissionen, at EU's BNP samlet set vil være tilbage på før-COVID-19-niveauet i 4. kvartal 2021.

I tillæg til genopretningsfonden blev en række tiltag til understøttelse af økonomierne vedtaget i 2020 videreført og udmøntet i 2021. Herunder har 19 lande anmodet om lån under *SURE*, som bl.a. har til formål at beskytte arbejdstagere og selvstændige mod afskedigelse og tab af indkomst. Fleksible statsstøtteregler har givet mulighed for støtte til virksomheder, der ellers ville risikere at lukke pga. COVID-19-krisen. Stabilitets- og Vækstpagtens 'generelle undtagelsesklausul' har været aktiv i 2020 og 2021, og Kommissionen har meddelt, at den også vil være aktiv i 2022. Den generelle undtagelsesklausul tillader en midlertidigt mere fleksibel implementering af budgetreglerne.

Der forventes også i de kommende år fokus på den økonomiske genopretning i EU. Pandemien har medført stigende statsgæld samt større ulighed internt i og mellem landene, hvilket muligvis kan medføre spændinger i EU-samarbejdet. Der forventes vanskelige drøftelser om de sociale og økonomiske konsekvenser af den grønne omstilling og sikring af europæiske arbejdspladser og konkurrenceevne. Kommissionen ventes at fremlægge forslag til tre nye indtægter til EU's budget, der baseres på provenu fra en digital afgift, CO₂-grænsetilpasningsmekanisme og EU's kvotehandelssystem. Der ventes også drøftelser af de finanspolitiske regler i *Stabilitets- og Vækstpagten*.

EU'S INDRE MARKED OG DIGITALE DAGSORDEN

COVID-19 forårsagede i begyndelsen visse barrierer i det indre marked, men det lykkedes relativt hurtigt at få normaliseret det indre markeds funktionsmåde. COVID-19 viste dog, at EU på visse områder var sårbar. En *revideret industristrategi*, som opdaterer industristrategien fra 2020 og inkorporerer erfaringerne fra COVID-19, blev derfor præsenteret 5. maj 2021. Strategien understreger nødvendigheden af at styrke det indre markeds modstandsdygtighed og reducere afhængigheder af tredjelande på kritiske områder. Strategien har ligeledes fokus på acceleration af den grønne og digitale omstilling.

Strategien lægger op til en styrkelse af den europæiske industri som motor for genopretningen af den europæiske økonomi og bliver et startskud til industripolitiske drøftelser vedrørende *åben strategisk autonomi* i efteråret 2021. Begrebet dækker over, at EU på den ene side skal forblive åben for omverdenen og fortsat engagere sig aktivt i internationalt samarbejde og på den anden side – bl.a. belært af erfaringerne fra COVID-19 – skal styrke sin modstandsdygtighed ift. mulige fremtidige kriser og være bedre i stand til at beskytte sine økonomiske interesser.

Indsatsen vil bl.a. rette sig mod risici og afhængigheder i industrielle forsyningskæder, industrialiancer samt strategisk afhængighed af råstoffer. Drøftelser om fælles investere-

ringsprojekter, såkaldte »Important Project of Common European Interest« (IPCEI), samt hvordan statsstøtte generelt vil kunne anvendes til udfordringer, der ikke kan løses på anden vis, ventes at fylde meget.

Det digitale indre marked er også en vigtig prioritet for mange medlemsstater. Den digitale tjenesteydelsespakke (DSA og DMA) forventes at fylde meget i forhandlingerne med mulighed for en endelig aftale med Europa-Parlamentet under fransk formandskab i 2022.

Det digitale kompas, som identificerer Kommissionens konkrete digitale ambitioner frem mod 2030, blev den 14. september fulgt op af et digitalt politikprogram, som er påbegyndt forhandlet. Sideløbende har det slovenske formandskab identificeret og prioriteret forhandlinger af bl.a. forslagene til *forordning om kunstig intelligens*, ligesom den nyligt annoncerede *Microchips Act* har fået en del opmærksomhed. Forhandlingerne om bl.a. forslaget om en *fælleseuropæisk digital identitet* er også væsentligt, da udviklingen af digital infrastruktur varierer betragteligt blandt medlemsstaterne, og mange interesser er på spil.

EU'S SOCIALE DAGSORDEN

Der er stort fokus på beskæftigelses- og socialområdet i EU. Den europæiske søjle af sociale rettigheder udgør fortsat et pejlemærke for Kommissionen. I marts 2021 blev handlingsplanen for implementering af den sociale søjle med blandt andet tre nye fælleseuropæiske 2030-mål om beskæftigelse, læring og reduktion af fattigdom fremlagt. Målene blev budt velkommen af stats- og regeringscheferne ved det sociale topmøde i Porto i maj 2021.

Kommissionens direktivforslag om passende *mindstelønninger* er et centralt forslag, der lægger op til at fastsætte overordnede rammer og processer for lønfastsættelse i medlemsstaterne – med forskellige krav til landene, afhængigt af om løn fastsættes gennem kollektive overenskomster eller lovfastsat mindsteløn. Regeringen bakker op om ambitionen om at sikre et ordentligt levestandard for alle arbejdstagere i EU. Men regeringen har samtidig gjort det helt klart, at den ikke kan acceptere et forslag, der underminerer den danske arbejdsmarkedsmodel.

I marts 2021 præsenterede Kommissionen et direktivforslag om bindende *længgennemsigtighedstiltag* og håndhævelsesmekanismer. Regeringen støtter op om EU's ligelønsprincip og er optaget af at bekæmpe lønforskelle baseret på køn. Regeringen er dog bekymret over detaljeringsgraden i EU-forslaget, da det potentielt kan udfordre den danske arbejdsmarkedsmodel og medføre unødige byrder for erhvervslivet.

De verserende forhandlinger om en *revision af forordning 883*, der koordinerer EU/EØS-landenes regler om social sikring, er endnu uafsluttede. Det er usikkert om forhandlingerne vil resultere i en aftale i 2021.

Et kommende forslag fra Kommissionen om *platformsarbejde* skal adressere arbejdsforhold og adgang til social beskyttelse for personer, som arbejder via digitale platforme. Forslaget ventes også at omhandle spørgsmålet om beskæftigelsesstatus for disse personer.

Den *Europæiske Arbejdsmarkedsmyndighed* (ELA) har i september 2021 åbnet sit hovedkontor i Bratislava og ventes at være fuldt funktionsdygtigt i 2024.

BREXIT OG EU'S FREMTIDIGE FORHOLD TIL STORBRITANNIEN, INKL. FISKERI

Ved udgangen af 2020 indgik EU og Storbritannien en *handels- og samarbejdsaftale*, der trådte midlertidigt i kraft pr. 1. januar og endeligt i kraft den 1. maj 2021 efter Europa-Parlamentets godkendelse. Fokus er nu på gennemførelse af aftalen, der primært består af en bred frihandelsaftale samt en fiskeriaftale. Herudover er der indgået en samarbejdsaftale om indre sikkerhed. Endelig indeholder aftalen et afsnit om britisk adgang til EU-programmer. Aftalen indeholder ikke et udenrigs- og sikkerhedspolitisk samarbejde, idet Storbritannien ikke ønskede dette. Som udløb af aftalen er der efterfølgende etableret et *samarbejdsforum* om finansielle tjenesteydelser, gennemført positive tilstrækkelighedsvurderinger af britisk databeskyttelse, og der arbejdes på at udvikle et samarbejde om vedvarende energi i Nordsøen.

På EU-siden er EU/UK-aftalen kommet godt fra start. Det gælder også i Danmark, hvor både myndigheder og virksomheder har været velforberedte. Det ændrer dog ikke på, at også danske virksomheder oplever de uundgåelige *negative konsekvenser af Brexit* med Storbritanniens udtrædelse af det indre marked og toldunionen. Hertil kommer reducerede kvoter for danske fiskere og vanskelige forhandlinger mellem EU og Storbritannien om årlige fangstmængder, håndtering af tilknyttede fiskeriforvaltningsmæssige spørgsmål m.v. Det forventes, at Danmark i perioden 2021-2024 vil modtage ca. 2 mia. kr. fra Brexit-reserven under EU's budget til at imødegå de negative konsekvenser af Brexit, herunder for fiskeriet.

I Storbritannien er der fortsat store udfordringer efter udtrædelsen af EU's indre marked og toldunion. Udfordringerne vedrører bl.a. *fald i samhandel* med EU, *højere eksport- og transportomkostninger*, *mangel på arbejdskraft* som følge af bortfald af fri bevægelighed samt ændrede vare- og transportstrømme for flere varegrupper fra Irland uden om Storbritannien direkte til kontinentet. Fra britisk side har man igen udskudt iværksættelse af importkontrollsystemer på de fleste områder til januar alternativt juli 2022.

Der er løbende britisk pres på EU for særløsninger og overgangsordninger, herunder ikke mindst *ift. Nordirlandsprotokollen*, der var en stor udfordring under Brexit-forhandlingerne. Storbritannien har været meget tilbageholdende med og til tider modarbejdet implementeringen af protokollen, og hvis Storbritannien fortsætter denne kurs, er der en risiko for, at konfliktniveauet optrappes og påvirker det generelle forhold mellem EU og Storbritannien. EU har været pragmatisk *ift. britiske ønsker om forlængelser af overgangsordninger og foreslået mulige praktiske løsninger*. EU har dog samtidig afvist en egentlig genåbning og genforhandling af protokollen og er i fortsat dialog med Storbritannien om mulige praktiske løsninger inden for protokollens rammer. EU har en klar forventning om, at Storbritannien loyalt implementerer indgåede aftaler.

Fra EU's side vil man følge udviklingen af Storbritanniens fremtidige økonomiske model, hvor der vil kunne opstå reguleringsmæssig divergens over tid inden for miljø, arbejdsmiljø, skat, statsstøtte m.v., som vil kunne føre til ulige konkurrenceforhold med evt. behov for EU-modforanstaltninger.

EU'S HANDELSPOLITIK

Kommissionen fremlagde i februar 2021 *EU's nye handelspolitiske strategi* med titlen »En åben, bæredygtig og determi-

neret handelspolitik«. Baggrunden var ikke mindst de sårbarheder, som COVID-19 bløtlagde i de globale værdikæder, og den afledte diskussion af, hvordan EU bedst skaber større modstandsdygtighed i sine forsyningskæder uden at lukke sig om sig selv og opgive den hidtidige åbne linje. Udgangspunktet for den nye strategi er derfor princippet om *åben strategisk autonomi*. Strategien er samtidig et svar på de udfordringer, der i forvejen satte det globale handelspolitiske system under pres og er blevet forstærket af pandemien, bl.a. tendensen til øget protektionisme, amerikansk-kinesiske spændinger og krisen i WTO.

Den nye strategi slår fast, at handelspolitikken skal bidrage til EU's grønne og digitale omstilling og til økonomisk genopretning efter COVID-19. Strategien lægger op til yderligere *integration af bæredygtighed i handelspolitikken* som led i fremme af europæiske værdier og standarder vedrørende miljø, klima og arbejdstagerrettigheder. Det skal bl.a. ske ved at sætte grønne emner på dagsorden i WTO. I de bilaterale handelsaftaler skal fokus øges på implementering og håndhævelse af aftalte bæredygtighedsbestemmelser. Kommissionen har i forlængelse heraf valgt at fremskynde en gennemgang af handlingsplanen om bæredygtighed i handelspolitikken til efteråret 2021. Konklusionerne ventes at foreligge i 1. halvår 2022.

Kommissionen har også fremlagt et forslag til, hvordan EU kan bidrage til at løse krisen i WTO, hvor vigtige områder såsom forhandling af nye aftaler og tvistbilæggelse er udfordrede. Reformprocessen står i stampe som følge af grundlæggende politiske uenigheder i medlemskredsen. Med udnævnelsen af nigerianske Ngozi Okonjo-Iweala til ny WTO-generaldirektør og med en ny administration i Washington er der et vist håb om fremdrift, herunder ved WTO's 12. ministerkonference den 30. november-3. december, selvom det bliver vanskelige forhandlinger.

Efter præsident Bidens tiltræden er der nyt positivt momentum i det *transatlantiske handelspolitiske samarbejde*. På EU/USA-topmødet den 14. juni udmøttede dette sig bl.a. i etablering af et nyt fælles handels- og teknologiråd. Det skal fungere som ramme for tættere transatlantisk koordination og samarbejde om global handel, teknologi, digitalisering med udgangspunkt i fælles demokratiske værdier. Rådet mødtes første gang den 29.-30. september i Pittsburgh og vedtog bl.a. principper for samarbejde om investerings-screening, eksportkontrol, kunstig intelligens og værdikæder for halvledere.

Kina vedbliver med at have betydelig kommerciel og økonomisk betydning for EU, men mange europæiske virksomheder er udfordret af ulige konkurrence- og markedsvilkår. Det er en vigtig handelspolitisk prioritet for EU at udvikle den økonomiske relation til Kina på en måde, der sikrer en højere grad af fairness, balance og regelfasthed i samarbejdet. Kort før nytår 2020-21 indgik EU og Kina en principaftale om en bilateral investeringsaftale. Ratifikation af aftalen var oprindeligt forventet i 2022 efter juridisk gennemgang af teksten, men efter de kinesiske modsanktioner i marts 2021 foranlediget af vestlige sanktioner målrettet tvangsarbejde i Xinjiang er der uklarhed om den videre proces.

EU'S EKSTERNE RELATIONER

Også på EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik satte COVID-19 tydelige aftryk i 2021. Øget geopolitisk rivalisering, fortsat pres på det multilaterale system og blotlægning

gen af en række sårbarheder i kritisk infrastruktur har for Danmark og andre medlemsstater understreget behovet for at styrke EU's rolle på den globale scene. Indførelsen af de første sanktioner under *EU's globale sanktionsregime* for menneskerettighedskrænkelser i marts 2021 var et vigtigt skridt for EU's forsvar af grundlæggende værdier i verden.

USA er fortsat EU's vigtigste handels-, udenrigs- og sikkerhedspolitiske partner. Topmødet mellem EU og USA i juni 2021 genbekræftede det tætte transatlantiske samarbejde. EU agter aktivt at bidrage til Bidens demokratitopmøde i december 2021, hvor blandt andet de danske Tech for Democracy-konferencer vil levere indhold.

EU søger at uddybe engagementet med *Kina*, hvor der er fælles interesser, og reagere, når Kina overtræder fundamentale rettigheder og internationale principper. I marts 2021 indførte EU sanktioner mod bl.a. aktører i Xinjiang-provinsen, hvilket fik Kina til at reagere med modsanktioner, herunder mod medlemmer af EU's Udenrigs- og Sikkerhedspolitiske Komité (PSC), europaparlamentarikere, organisationer og tænketanke.

I lyset af det stigende geopolitiske fokus på *Asien* har EU i slutningen af 2020 indgået et strategisk partnerskab med ASEAN og i 2021 udarbejdet en strategi for Indo-Pacific, som søger at styrke samarbejdet inden for det maritime domæne, handel, klima, udvikling, menneskerettigheder, konnektivitet og sikkerhed. Lanceringen af AUKUS-samarbejdet parallelt med EU's strategi har kun styrket ønsket om en mere aktiv EU-rolle i regionen.

Med Kabuls fald og Talibans magtovertagelse i august 2021 er EU ved at omstille sig til en ny virkelighed i *Afghanistan*. EU har identificeret fem pejlemærker for det fremtidige engagement, som omhandler bekæmpelse af international terrorisme, respekt for menneskerettigheder, en inkluderende og repræsentativ regering, humanitær adgang og fri mulighed for udlændinge og afghanere i fare til at forlade landet. Der er allokeret omfattende midler til at adressere de øgede humanitære behov. I lyset af risikoen for socialt og økonomisk kollaps ses der også på konkrete muligheder for at yde støtte til den afghanske befolkning ud over ren humanitær bistand. Endeligt fortsætter EU arbejdet for en regional politisk samarbejdsplatform med Afghanistans nabolande.

I *Rusland* skriver omfattende lovmæssige stramninger, udelukkelse af oppositionskandidater og manglende gennemsigtighed ved dumavalget i september 2021 sig ind i en fortsat bekymrende tendens. EU's Ruslandspolitik er fortsat styret af fem retningsgivende principper, hvor der på den ene side reageres over for Ruslands uacceptable handlinger og på den anden side søges dialog, når det er i EU's interesse.

Lukasjenko-regimets fortsatte krænkelser af menneskerettighederne og yderligere stramning af grebet i *Belarus* har i 2021 affødt en række skærper af EU's sanktioner mod landet. Mens Belarus bl.a. med suspendering af sin deltagelse i det Østlige Partnerskab har bevæget sig mod øget isolation fra Europa, er det væsentligt for EU fortsat at bakke op om den belarusiske befolkning og fastholde perspektivet for en demokratisk udvikling. Derfor har EU lanceret en økonomisk plan, så man kan være klar til at støtte det belarusiske samfund, hvis der sker en demokratisk transition.

Ved EU-*Ukraine*-topmødet i oktober 2021 genbekræftede EU sin stærke støtte til Ukraines suverænitet og territoriale integritet i lyset af Ruslands ulovlige annektering af Krim og destabiliserende rolle i det østlige Ukraine. EU ventes at fortsætte støtten til reformprogrammet i Ukraine og fastholde, at støtten størrelse afhænger af fortsatte reformer. Der afholdes

i december 2021 topmøde i det Østlige Partnerskab, hvor EU's fortsatte opbakning til partnerlandene vil blive bekræftet trods store udfordringer flere steder.

EU har samtidig søgt at styrke forholdet til *Vestbalkan*, bl.a. med EU-Vestbalkan-topmødet den 5.-6. oktober 2021, betydelige vaccinedonationer samt officielle besøg i regionen. Lande som Rusland, Kina, Golfstaterne og Tyrkiet søger tilsvarende at øge deres indflydelse, bl.a. gennem investeringer i strategisk infrastruktur.

Udviklingen internt i *Tyrkiet* giver fortsat anledning til bekymring. Den tyrkiske regering fastholder en stram kontrol med kritiske røster, og krænkelserne af folkevalgte kurdiske politikere fortsætter. Tyrkiet har dog på det seneste anlagt en mere forsonlig tone over for EU. På den baggrund har Kommissionen genoptaget møderne med Tyrkiet på kommissærniveau bl.a. om fortsat samarbejde om irregulær migration.

Længere mod syd arbejder EU for et stærkt EU-*Afrika* partnerskab med fokus på politisk stabilitet, konflikthåndtering, vaccinediplomati, genopretning efter COVID-19-pandemien, klimaforandringer og den demografiske udvikling. Af understøttende indsats arbejdes særligt for grøn omstilling og energiadgang, digital transformation, bæredygtig vækst og jobs, fred og regeringsførelse samt migration og mobilitet. Det ventes afspejlet ved det næste planlagte EU-AU topmøde i 2022.

EU vedtog i april 2021 en ny strategi for *Sahel*, som sætter rammerne for en integreret tilgang, der anvendes til at håndtere og forebygge konflikter i regionen. EU's nye udviklingsinstrument (NDICI) sikrer samtidig midler til klima- og migrationsindsatser, mens EU understøtter ECOWAS' arbejde for en rettidig politisk transition i Mali. De to civile EU-missioner i Sahel fortsætter implementeringen af deres mandater med opbakning fra medlemsstaterne.

EU har skærpet sit fokus på det *Sydlige Naboskab*, herunder landene i Nordafrika. Med rådskonklusionerne fra april 2021 fastlagde EU et bredspektret engagement med fokus bl.a. på migration, klima og menneskerettigheder, hvilket er i god overensstemmelse med danske mærkesager og regeringens ambition for et styrket dansk fokus på Nordafrika.

Danmark har sammen med en række af EU's medlemsstater løbende opfordret til en mere synlig og fremtrædende EU-rolle i *Irak*, hvilket bl.a. har udmøntet sig i EU's udenrigsrepræsentants besøg i Irak i september 2021 og udsendelsen af en EU-valgobservationsmission til det irakiske parlamentsvalg i oktober 2021. Som den største humanitære donor til *Syrien* vil EU fortsat have fokus på at afhjælpe de humanitære behov, ligesom EU aktivt støtter FN's indsats for en forhandling afslutning på konflikten.

EU holder fortsat fokus på menneskerettighedssituationen i *Iran* og udvidede i april 2021 sanktionerne, bl.a. i lyset af den hårdhændede håndtering af folkelige protester i 2019. Samtidig påbegyndtes i første halvår af 2021 EU-faciliterede forhandlinger om atomaftalen for første gang, siden USA trak sig fra aftalen. Forhandlingerne blev dog afbrudt i forbindelse med det iranske valg i juni 2021. Nylige forbrødringer mellem flere lande i regionen, bl.a. normaliseringsaftalerne mellem Israel og en række arabiske lande, er positive udviklinger. Det er i det lys centralt, at EU aktivt bidrager til fortsat deeskalation og stabilitet.

I første halvår af 2022 ventes Frankrig med overtagelsen af EU-formandskabet at sætte yderligere fokus på en række danske mærkeområder som klima, digitalisering, Afrika og EU's forhold til Stillehavsregionen.

SIKKERHED

I en verden, hvor nye og gamle aktører udfordrer den internationale orden, er det vigtigt, at EU tager et større sikkerhedspolitisk ansvar, særligt i Europas nærrområder. Derfor er EU i gang med at udarbejde *et strategisk kompas*, som skal sætte retningen for EU's sikkerheds- og forsvarspolitiske dimension de næste 5-10 år. Kompasset ventes vedtaget i løbet af foråret 2022 og har særlig fokus på krisestyring, partnerskaber, kapabiliteter og modstandskraft.

Som følge af et mere komplekst og dynamisk trusselsbillede har EU fortsat et stort fokus på hybride trusler som cyberangreb og påvirkningskampagner samt emner som kritisk infrastruktur og udenlandske investeringer. EU har som svar på globale cyberangreb skruet op for brugen af *EU's cyberdiplomatiske værktøjskasse*, der skal få dem, der står bag cyberangreb, til at stoppe aktiviteterne og sikre efterlevelse af normer for ansvarlig statsadfærd i cyberspace. EU har ligeledes udviklet en *5G-værktøjskasse*, der identificerer en række foranstaltninger med henblik på at afbøde sikkerhedsrisici ved 5G-netværket. Indsatsen for imødegåelse af hybride trusler er intensiveret i 2021 med en strategi for *demokratihandlingsplanen* og tættere koordination i *EU's Rapid Alert System*, der skal sikre grundlaget for en aktiv imødegåelse af igangværende påvirkningskampagner. EU's resiliens mod cyberangreb ventes væsentligt styrket gennem et forslag til *direktiv om foranstaltninger til sikring af et højt fælles sikkerhedsniveau i hele Unionen* og om ophævelse af direktiv (EU) 2016/1148 (NIS2-direktivet). Kommissionen har desuden fremlagt et forslag til *direktiv om kritiske enheders modstandsdygtighed (CER-direktivet)*, der indebærer en revideret tilgang til modstandsdygtighed i kritisk infrastruktur. EU har desuden med *forordningen vedr. udenlandske direkte investeringer* fra oktober 2020, allerede notificeret mere end 350 sager under samarbejdsmechanismen.

EU har med rådskonklusionerne fra juni 2021 bekræftet hensigten om at øge sin rolle som garant for *maritim sikkerhed*. Det skal bl.a. støtte gennemførelsen af et pilotprojekt i Guineabugten og styrke partnerskaber med andre lande og organisationer for at sikre fri sejlads inden for det maritime område. Forordningen for den *Europæiske Forsvarsfond*, som skal bidrage til at styrke den europæiske forsvarsindustri, er ligeledes trådt i kraft i 2021.

For at styrke EU's evne til at fremme fred og forebygge konflikter blev *Den Europæiske Fredsfacilitet* vedtaget i marts 2021. Her er igangsat kapacitetsstøtte til Mozambique og den Afrikanske Unions Mission i Somalia (AMISOM). EU og dets medlemsstater har i erkendelsen af, at terrortruslen fortsat udvikler sig, vedtaget rådskonklusioner om EU's foranstaltninger udadtil vedrørende *forebyggelse og bekæmpelse af terrorisme og voldelig ekstremisme*. Geografisk fokuseres bl.a. på terrortruslen i Mellemøsten og Nordafrika, Sahel/Vestafrika, Afrikas Horn, Centralasien, Afghanistan, Syd- og Sydøstasien samt Vestbalkan.

EU-samarbejdet på det politi- og strafferetlige område er fortsat i udvikling og bygger på en holistisk tilgang i tråd med *strategien for EU's sikkerhedsunion 2020-2025*. Strategien indbefatter en række prioriterede områder såsom bekæmpelse af terrorisme, organiseret kriminalitet samt cybertrusler. Fremadrettet ventes fokus på bl.a. implementeringen af *forordningen om terrorrelateret indhold online*, det kommende lovgivningsforslag til effektiv bekæmpelse af seksuelt misbrug af børn online samt mod at færdiggøre forhandlingerne om ændring af Europol-forordningen. Danmark kan som føl-

---

ge af det danske retsforbehold alene deltage i nye eller ændrede initiativer med hjemmel i Traktaten om den Europæiske Unions Funktionsmåde, tredje del, afsnit V, hvis der opnås særftaler med EU herom.

Det konsulære EU-samarbejde om assistance til nødstedte rejsende er i løbende udvikling. EU-direktiv 2015/637 om samarbejde om konsulær beskyttelse i tredjelande står foran en revision, hvor bl.a. de vigtige erfaringer med COVID-19 vil indgå. Danmark arbejder for at give EU en styrket rolle i koordination og vidensdeling og for, at EU-delegationerne

skal kunne understøtte medlemsstaternes indsats i en krisesituation.

_____

Hermed slutter redegørelsen.

_____